

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ІННОВАЦІЯ» ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

*Малярєвська Н.В., Глоба Є.О., здобувачі вищої освіти,
malyarevskaya99@mail.ru, globa.evgeniy01@gmail.com*

*Науковий керівник: Федотова І.В., д.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

У сучасних умовах ключовим фактором економічного зростання та розвитку країни, регіону або підприємства, підвищення рівня їх конкурентоспроможності та незалежності є інновації. Незважаючи на численні заяви про наявність проблем у створенні та розвитку національної інноваційної системи, ситуація останніми роками лише погіршується. Головною рушійною силою економічного зростання підприємств сьогодні є інновації. З'являється необхідність виділяти найважливіші інноваційні проекти і грамотно розподіляти ресурси для досягнення стратегічних бізнес-цілей підприємства.

Поняття «інновації» не має єдиного визначення і трактується по-різному з погляду як зарубіжних, і вітчизняних дослідників. Вперше, як нову економічну категорію, термін «інновація» запровадив австрійський економіст Й. Шумпетер. Поняття «інновація» вчений сформулював як комерціалізацію всіх нових комбінацій, що ґрунтуються на: виготовленні продукції з новими властивостями; запровадження нового методу (способу) виробництва; освоєння нових ринків збуту; використання нового джерела сировини; проведення відповідної реорганізації виробництва [1].

Закон України «Про інноваційну діяльність» трактує інновації як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери, а інноваційну діяльність як діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [2]. Незважаючи на досить глибоку розробку інноваційної теорії, світова наука ще не виробила єдиного підходу до визначення вищенаведених термінів.

Вивченням даного терміну займалися багато науковців, а саме: Й. Шумпетер [1], А.А. Харин та І.Л. Коленський [3], Ю.В. Яковець [4], Б. Санто [5], Х. Рігс [6, с.7], Ф. Котлер [7], Хіпелъ В. [8], Е. Роджерс і

Р.Агарвал-Роджерс [9] та інші. Їх погляди на визначення поняття «інновація» представимо в таблиці 1.

Таблиця 1 – Теоретичні підходи до визначення поняття «інновація»

Автор	Визначення
Шумпетер Й. [1, с. 17]	Зміна з метою впровадження і використання нових видів споживчих товарів, нових виробничих і транспортних засобів, ринків і форм організації в промисловості.
Харин А.А. Коленський І.Л. [3, с. 34]	особлива культурна цінність – матеріальна чи нематеріальна, яка в даний час та в даному місці сприймається людьми як нова.
Яковець Ю.В. [4, с. 9]	Внесення в різноманітні види людської діяльності нових елементів (способів), що підвищують результативність ідеї.
Санто Б. [5, с. 117]	суспільно-техніко-економічний процес, який через практичне використання ідей та винаходів приводить до створення кращих за своїми якостями виробів, технологій та дає прибуток.
Рігс Х. [6, с.7]	комерційне освоєння нової ідеї.
Котлер Ф., Армстронг Г., Сомдерс Д., Вонг В. [7, с. 589]	ідея, товар або технологія, запуснені в масове виробництво і представлені на ринку, які споживач сприймає як абсолютно нові або володіють деякими унікальними властивостями.
Хіпель В. [8, с. 19]	застосування нового продукту або процесу на практиці.
Роджерс Е. і Агарвал-Роджерс Р. [9]	ідея, метод або об'єкт, що сприймаються в якості нових відповідних суб'єктам освоєння.
Фатхутдінов Р. [10, с.144]	кінцевий результат впровадження нововведення з метою зміни об'єкта управління й отримання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого виду ефекту.
"Інструкція Осло" (Рекомендації по збору та аналізу даних з інновацій) [11]	введення у вжиток будь-якого нового або значно поліпшеного продукту (товару або послуги) або процесу, нового методу маркетингу, або нового організаційного методу в діловій практиці, організації робочих місць чи зовнішніх зв'язках
Мединський В.Г. [12]	об'єкт, впроваджений у виробництво в результаті проведеного наукового дослідження або зробленого відкриття, якісно відмінний від попереднього аналога.
Твісс Б. [13, с.37]	процес, у якому винахід або нова ідея набуває економічний зміст.

Різними авторами дається різне тлумачення поняття «інновація», що підтверджує існування різних підходів щодо розкриття сутності цього поняття. У багатьох визначеннях термін «інновація» трактується стосовно конкретної формальної ситуації, у зв'язку з цим не завжди розкривається економічна сутність інновації, спонукальні мотиви до інновацій. На основі розглянутих визначень визначимо основні характеристики інновацій і представимо їх у таблиці 2.

Таблиця 2 – Основні характеристики інновацій, що зустрічаються у науковій літературі

Критерії групування	Джерело								
	Шумпетер Й.	Яковець Ю.В.	Твісс Б.	Котлер Ф.	Харин А.А. Колєнський	Санто Б.	Інструкція Осло	Медінський В.Г.	Закон України
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Зміна, введення	+	-	-	-	-	-	+	-	-
Елементи, цінність	-	+	-	-	+	-	-	-	-
Процес, результат процесу	-	-	+	+	-	+	-	-	-
Ідея, товар, послуга технологія, об'єкт	+	-	-	+	-	-	-	+	+

У сучасній літературі зустрічаються три основні підходи до тлумачення терміну «інновації»:

- 1) позначають певний процес, у якому ідея винаходу набувають економічний зміст;
- 2) поняття визначає тільки результат якогось процесу;
- 3) позначають і процес, і результат цього процесу.

Розглянувши ці підходи, можливо зробити висновок, що найбільш повним є останній підхід. Позиція автора до визначення поняття «інновація» є такою.

Під інновацією розуміємо кінцевий результат інноваційної діяльності у вигляді нової або удосконаленої ідеї, товару, послуги, процесу чи технології, до теперішнього моменту невідомої або ніким не використовуваної, який формується у безперервному процесі оновлення внаслідок цілеспрямованого накопичення інноваційного потенціалу, та вносяться у практичну діяльність для підвищення її ефективності та конкурентоспроможності. При цьому інноваційну

діяльність слід розуміти з точки зору процесу, що об'єктивно оновлюється в результаті розвитку певної економічної системи.

Аналіз теоретичних досліджень, присвячених питанню визначення поняття «інновація», дозволяє зробити висновок про складність та багатогранність природи даного терміну, але первинною основою інновації залишається, безперечно, розумова людська діяльність. Узагальнюючи перелічені вище підходи та трактування, слід відзначити, що, незважаючи на різноманіття визначень, головний зміст інновації в тому, що інновація як економічна категорія відображає найбільш загальні властивості та взаємозв'язки у відносинах виробництва та реалізації нововведень.

Література.

1. Шумпетер Й. Теория экономического развития. М.: Прогресс, 1982.170 с.
2. Про інноваційну діяльність. Закон України від 04.07.2002 № 40-IV (Редакція станом на 05.12.2012). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
3. Харин А.А., Коленский И.Л. Основы организации инновационных процессов. М., 2003. 253с.
4. Яковець Ю. В. Эпохальные инновации XXI века. М: Экономика, 2004. 264с.
5. Санто Б. Инновация как средство экономического развития. М.: Прогресс, 1990. 367с.
6. Riggs H. Managing high technology companies Blmont / Henry Todd Riggs. – N.Y. - 1983. – P. 7-21.
7. Основы маркетинга: пер. с англ. / Ф. Котлер, Г. Армстронг, Д. Сомдерс, В. Вонг. – 2-е Европ.изд. – М.; СПб; К. : Вильямс, 2000. – 944 с. – 589 с.
8. Hippel V. U.S. high technology trade and competitiveness. Staf-freport. U.S. Department of Commerce, 1985. p.18-27.
9. Роджерс Э., Агарвала-Роджерс Р. Коммуникации в организациях. М.: Экономика, 1980. 176 с.
10. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент: учебник. СПб: Питер, 2011. 448 с.
11. Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data. 3-d edition. OECD, 2005. P. 46.
12. Медынский, В.Г. Инновационный менеджмент. М. : ИНФРА-М, 2005. 295 с.
13. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / сокр. пер. С англ. А. Г. Медведева; [предисл. К. Ф. Пузыни]. М. : Экономика, 1989. 271 с.